

Sygn. akt VI GC 329/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Michalina Sanecka

Protokolant: st. sekr. sądowy Halina Ramska

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2014 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: E. W., J. W.

przeciwko : (...) Spółce z o.o. w likwidacji w K.

o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w sprawach: IX GNc 2758/03, IX GNc 2376/03, IX GNc 2377/03, wydanych przez Sąd Okręgowy w (...)

oddala powództwo .

Sygn. akt VI GC 329/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 kwietnia 2014 r.

Pozwem skierowanym do Sądu Okręgowego w Rzeszowie VI Wydziału Gospodarczego powodowie E. W. oraz J. W. wnieśli o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci:

- nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w (...) z dnia 17.12.2003 r., sygn. akt IX GNc 2758/03, zaopatrzonego klauzulą wykonalności, a zasądającego solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 60.074,63 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 sierpnia 2003 r., do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu,

- nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w (...) z dnia 25.09.2003. sygn.. akt IX GNc 2376/03, zaopatrzonego klauzulą wykonalności, a zasądającego solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 60.430,93 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 sierpnia 2003 r., do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu,

- nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w (...) z dnia 25.09.2003 r., sygn. akt IX GNc 2377/03, zaopatrzonego klauzulą wykonalności, a zasądającego solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 59.781,88 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 sierpnia 2003 r., do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż pozwany (...) Sp. z o.o., w likwidacji w K. prowadzi przeciwko powodom jako solidarnym dłużnikom przed komornikiem Sądu Rejonowego w (...) egzekucję celem wyegzekwowania kwoty 180.286,56 zł jako należności głównej wynikającej z trzech nakazów Sądu Okręgowego w (...). Strona powodowa wskazała, iż także posiada wobec pozwanej spółki tytuły wykonawcze w postaci prawomocnych nakazów zapłaty Sądu Rejonowego w (...) z należnościami głównymi w kwocie 141.000,00 zł z tytułu dzierżawy pojazdu do roku 2008 r. i dzierżawy stacji benzynowej do roku 2007 r. Ponadto jak wskazują powodowie, posiadają oni dalsze wymagalne

wierzytelności z wymienionych tytułów dzierżawy za lata następne w łącznej kwocie należności głównej 141.500,00 zł. Pozwany według strony powodowej nigdy nie zapłacił swoich należności. Ponadto pozwana spółka znajduje się w stanie likwidacji, nie ma z nią żadnego kontaktu pod adresem wskazanym w KRS oraz zalegającym w aktach komorniczych, nie odbiera także korespondencji.

Strona powodowa wskazała, iż w dniach 27 sierpnia 2013 r., i 2 września 2013 r., dokonała potrącenia wzajemnych wierzytelności w wyniku czego ich dług wobec pozwanej spółki wygasł. Mimo, iż zobowiązanie powodów wynikające z opisanych wyżej tytułów wygasło na skutek potrącenia, pozwana spółka nadal prowadzi egzekucję na podstawie nakazów zapłaty Sądu Okręgowego w K. a więc skoro pomimo wygaśnięcia należności pozwanego nadal egzekwuje on kwotę orzeczoną nakazami zapłaty w związku z tym żądanie pozwu według powodów jest jak najbardziej uzasadnione.

Na rozprawie dnia 30 grudnia 2013 r., Sąd wezwał stronę powodową do sprecyzowania pozwu w zakresie stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 23 maja 2012 r. III CZP 16/12 dotyczącej kwestii oparcia powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia (potrącenie)(art. 840 § 1 pkt 2 KPC). Powodowie podnieśli, iż powyższa uchwała nie ma zastosowania w niniejszej sprawie gdyż zarzut spełnienia świadczenia (potrącenie) nie mógł być złożony przez stronę powodową w roku 2003 r. w którym to roku toczyło się postępowanie upominawcze przed Sądem Okręgowym w K. w wyniku którego wydane zostały trzy nakazy zapłaty, gdyż nie posiadali oni wtedy wierzytelności nadających się do potrącenia. Według powoda orzeczenia Sądu Okręgowego w K. były prawidłowe i stronie powodowej w celu obrony zarzut potrącenia nie służył. Powód zwrócił także uwagę na fakt, iż stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w w/w uchwale ma zastosowanie tylko w przypadku zarzutu potrącenia tj. gdy potrącenie było dokonane, a nie jedynie zgłoszone w zarzucie procesowym. Natomiast w przypadku gdy potrącenie nie było dokonane nie może być także postawiony zarzut potrącenia i w związku z tym droga do zastosowania art. 840 § 1 pkt 2 pozostaje otwarta.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie E. W. i J. W. wcześniej (...) B. A., C. A., E. W., (...) spółka cywilna z siedzibą w J. współpracowali na zasadach działalności handlowej z pozwanym (...) Sp. z o.o. w K. obecnie (...) Sp. z o.o. w likwidacji w K.. W związku z tym, iż powodowie zalegali z płatnością kwot wynikłych ze współpracy gospodarczej z (...) Sp. z o.o., pozwany skierował sprawę na drogę sądową. Na podstawie nakazów zapłaty Sądu Okręgowego w K. z dnia: 17 grudnia 2003 r., sygn. akt IX GNc 2758/03 oraz z dnia 25 września 2003 r., sygn. akt IX GNc 2376/03 i sygn. akt IX GNc 2377/03 zaopatrzonych w klauzulę wykonalności w chwili obecnej pozwany prowadzi egzekucję przeciwko powodom E. W. i J. W. jako dłużnikom solidarnym, przed komornikiem Sądu Rejonowego w (...)o sygn. akt KM 1660/11 celem wyegzekwowania kwoty 180.286,56 zł jako należności głównej wynikającej z trzech nakazów zapłaty Sądu Okręgowego w K..

Dowód: nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt IX GNc 2376/03 z dnia 25.09.2003 r., nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt IX GNc 2377.03 z dnia 25.09.2003 r., nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt GNc 2758/03 z dnia 17.12.2003 r.

W 2004 r. powód zawarł z powodem porozumienie na mocy której, nastąpić miało potrącenie wierzytelności należnej pozwanemu. Porozumienie to obejmowało dwie umowy. Pierwszą z nich była umowa dzierżawy stacji paliw w B. zawarta dnia 2 września 2009 r., drugą natomiast umowa dzierżawy pojazdu marki M. z dnia 8 września 2004 r. Na podstawie powyższych umów zobowiązania powodów względem pozwanego wynikające z trzech nakazów zapłaty Sądu Okręgowego w K. miały być kompensowane.

Dowód: umowa dzierżawy pojazdu z dnia 8.09.2004r., umowa dzierżawy stacji paliw z dnia 02.09.2004 r.

Dnia 28 maja 2008 r. sygn. akt V GNc214/08 oraz dnia 30 września 2008 r., sygn. akt V GNc 367/08, Sąd Rejonowy w P.V Wydział Gospodarczy wydał nakazy zapłaty w postępowaniu upominawczym w związku z brakiem płatności przez (...) Sp. z o.o. w K., z tytułu należności wynikających z umowy dzierżawy pojazdu do roku 2008 r., i dzierżawy stacji benzynowej do roku 2007 r.

Dowód: nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, sygn. akt V GNc 367/08 z dnia 30.09.2008 r., nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt V GNc 214/08 z dnia 29 maja 2008 r.

W dniu 27 sierpnia 2013 oraz 2 września 2013 r., powodowie dokonali potrącenia wzajemnych wierzytelności składając oświadczenia o potrąceniu. W niniejszej sprawie potrącenie stało się możliwe dopiero od dnia 21 września 2004 r., zgodnie z treścią nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 maja 2008 r., sygn. akt. GNc 214/08, gdyż wtedy powstała wierzytelność po stronie powodowej wobec pozwanego z tytułu braku zapłaty należności wynikających z umów dzierżawy.

Dowód: oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z dnia 27 sierpnia 2013 r. wraz z dowodem nadania, oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z dnia 2 września 2013 r. wraz z dowodem nadania, nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 maja 2008 r., sygn. akt. GNc 214/08.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów. Dokumentom tym Sąd przyznał walor wiarygodności bowiem ich prawdziwość nie budziła wątpliwości a nadto nie były kwestionowane przez stronę pozwaną.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powód, w sprawie niniejszej, roszczenie swoje oparł na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., z treści którego wynika, iż dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Powództwa przeciwegzekucyjne są powództwami o ukształtowanie prawa toczącymi się według przepisów o postępowaniu procesowym. Przy tym wytoczenie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności może nastąpić nawet przed wszczęciem egzekucji. Nie zmienia to jednak istoty tego środka prawnego, którego zadaniem jest umożliwienie dłużnikowi obrony merytorycznej przed przymusowym wykonaniem tego tytułu. Zakres dopuszczalnej obrony uregulowany został w art. 840 k.p.c., który w tej mierze stanowi nie tylko normę procesową, ale także normę prawa materialnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt IV CSK 473/08, opubl. LEX nr 492148). Rozpoznając powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności trzeba mieć na uwadze, iż powództwo to nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o przepis art. 840 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., sygn. akt II PR 372/72, publ. OSP 1973, z. 11, poz. 222). W takim wypadku nie może dojść do ponownego badania istoty stosunku cywilnoprawnego który łączył strony, badania okoliczności wskazanych jako podstawa faktyczna powództwa oraz analizy przepisów prawa materialnego decydujących o sposobie rozstrzygnięcia Sadu. Zgodnie z przywołanym już art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. podstawą powództwa opozycyjnego mogą być tego rodzaju zdarzenia, które zaszły po powstaniu tytułu egzekucyjnego i spowodowały wygaśnięcie zobowiązania dłużnika lub niemożność jego egzekwowania. Zdarzenia tego rodzaju określają wyłącznie przepisy prawa materialnego. Do zdarzeń grupy pierwszej, powodujących wygaśnięcie zobowiązania, należą w szczególności: wykonanie zobowiązania przez dłużnika, odnowienie, zwolnienie z długu, świadczenie w miejsce spełnienia (datio in solum) czy też potrącenie. (O. Marcewicz, Komentarz aktualizowany do art. 840 Kodeksu Postępowania Cywilnego, 2014).

W przedmiotowej sprawie strona powodowa powołując się na potrącenie przysługujących stronie pozwanej od powodów należności wynikających z nakazów zapłaty Sądu Okręgowego w K. wydanych 17 i 25 września 2003, potrąciła powyższą należność z należnością przysługującą jej od strony pozwanej a wynikającą z nakazów zapłaty Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 maja i 30 września 2008 r. Oświadczenia o potrąceniu zostały złożone stronie pozwanej dnia 28 sierpnia i 2 września 2013 r., ze skutkiem na dzień 21 września 2004 r., kiedy to potrącenie stało się możliwe. W związku z tym jak wskazuje materiał dowodowy zebrany w sprawie nie ulega wątpliwości, że tytuły wykonawcze powstały w 2003 r., natomiast roszczenie powoda w stosunku do pozwanego w 2004 r. Jednakże warto mieć na względzie wymogi art. 498 k.p.c. Zgodnie z treścią § 1 komentowanego artykułu każdy podmiot prawa cywilnego może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnościami innego podmiotu, gdy spełnione są następujące

przesłanki pozytywne: dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami (wzajemność wierzytelności), przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku (jednorodność wierzytelności), obie wierzytelności są wymagalne (wymagalność roszczeń), obie wierzytelności mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym (zaskarżalność wierzytelności). Moment ziszczenia się wszystkich przesłanek pozytywnych potrącenia, określonych w art. 498 § 1 k.p.c., przy jednoczesnym braku przesłanek negatywnych rozpoczyna tzw. stan potrącalności. Z tą chwilą podmiot nabywa prawo kształtujące, którego treścią jest możliwość doprowadzenia przez własne działanie, bez udziału drugiej strony a nawet wbrew jej woli, do umorzenia stosunków prawnych, których podmiot ten jest stroną. (A. Janiak, Komentarz do art. 489 Kodeksu Cywilnego, 2010)

Warto w tym miejscu odnieść się do przesłanki zaskarżalności, która jak podnosi się w doktrynie musi być spełniona wyłącznie w odniesieniu do wierzytelności potrącającego, co wynika z egzekucyjnej funkcji potrącenia stanowiącej, iż potrącający przez jednostronne narzucenie umorzenia wzajemnych wierzytelności wymusza zarazem realizację swojej należności, nawet jeżeli druga strona nie ma zamiaru jej spełnić. (A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 498 Kodeksu postępowania cywilnego, 2011). Ponadto warto zaznaczyć, iż już w okresie obowiązywania Kodeksu zobowiązań przez „zaskarżalność” rozumiano możliwość wytoczenia powództwa o wierzytelność, to jest możliwość dochodzenia jej w drodze przymusu. Sąd podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi gdzie przyjęto, że zgłoszona do potrącenia wierzytelność nie może być dochodzona przed sądem bowiem była już przedmiotem rozstrzygnięcia sądu i została zasądzona prawomocnym wyrokiem w związku z tym nie można zgłosić zasądzonej prawomocnym wyrokiem wierzytelności do potrącenia, jako że korzysta ona z powagi rzeczy osądzonej (wyrok SA w Łodzi z dnia 31 marca 1993 r., I ACr 87/93, OSA 1993, z. 11, poz. 77). W tym miejscu należy podkreślić, iż powództwo przeciwegzekucyjne nigdy nie należało do wyjątków przełamujących zasadę prekluzji łączonej z prawomocnością materialną. Podstawa powództwa egzekucyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. jest najszersza i zachodzi jak już było wskazane jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a gdy tytułem tym jest orzeczenie sądowe – po zamknięciu rozprawy, nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Chodzi tutaj zatem o zdarzenia materialnoprawne, z którymi łączy się powstanie, zmiana albo wygaśnięcie stosunku cywilnoprawnego. Gramatyczna wykładnia przepisu w części znowelizowanej może prowadzić do wniosku, że zarzut wykonania zobowiązania stanowi skuteczną podstawę powództwa opozycyjnego w każdym wypadku, gdy nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Sąd podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi, który zauważył, że wniosek taki należy uznać za nieuprawniony ponieważ nie daje się pogodzić z konsekwencjami materialnej prawomocności orzeczenia sądowego (art. 365 § 1 k.p.c.). Oceniając zatem dokonaną w 2004 r., zmianę art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. należy pamiętać, że ustawodawca nie dał jakiegokolwiek znaku uzasadniającego wniosek, iż gruntownie przekształca uformowany przed wielu laty i niekwestionowany model powództwa opozycyjnego, nadając mu np. charakter środka sui generis. Uznanie, że analizowany przepis umożliwia korektę wyników przeprowadzonego postępowania rozpoznawczego zmaterializowanych w prawomocnym wyroku z powołaniem się na niezgłoszony lub pominięty w tym postępowaniu (prawidłowo lub błędnie) zarzut spełnienia świadczenia – w niniejszym wypadku w wyniku potrącenia – nie tylko naruszałoby zasadę koncentracji materiału procesowego oraz burzyłoby konstrukcję powództwa opozycyjnego, ale przede wszystkim godziłoby w fundamentalne, aksjomatyczne wartości procesowe w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. (Wyrok SA w Łodzi z dnia 23 sierpnia 2013 r. I ACa 335/13). Powództwo opozycyjne nie może zmierzać do wzruszenia ustaleń stojących za prawomocnym orzeczeniem ani do wydania odmiennego rozstrzygnięcia co do roszczenia procesowego istniejącego w chwili zakończenia wymienionych postępowań Sądu Okręgowego w K.. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bowiem bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia. Dodać należy, że zgodnie z art. 353² k.p.c. do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej a więc nakaz zapłaty korzysta zatem z walorów prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej.

Mając na uwadze powyższe zdaniem Sądu tzw. stan potrącalności nie zaistniał w niniejszej sprawie bowiem powód nie spełnił warunków przewidzianych w art. 498 § 1 k.p.c. a tym samym żądania pozwu nie można skutecznie dochodzić w postępowaniu sądowym. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z tytułem wykonawczym i traktowanie tytułu wykonawczego w inny sposób a to jest pozbawianie tych tytułów wydanych zgodnie z przepisami prawa i

zasadnych wykonalności, godzi w powagę rzeczy osądzonej gdyż w tym momencie prawomocne orzeczenie jakim jest nakaz zapłaty zostałyby podważone a praktyka sądowa nie szła nigdy w tym kierunku. Ponadto w ocenie Sądu jeżeli orzeczenie zostało wydane niezgodnie z przepisami prawa to należało je podważyć na mocy instytucji wznowienia postępowania a nie powództwem przeciwegzekucyjnym.

Reasumując w związku z przyjęciem przez Sąd, iż nie można potrącić wierzytelności stwierdzonych prawomocnym wyrokiem sądowym bowiem ich powtórne dochodzenie przed sądem z uwagi na powagę rzeczy osądzonej jest niemożliwie a co za tym idzie w związku z braku spełnienia przez stronę powodową przesłanek z art. 498 § 1 k.p.c. warunkujących możliwość zastosowania potrącenia, Sąd oddalił powództwo.